

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**ECCLESIASTICAE || DISCIPLINÆ || LIBRI SEX: || DE
CANONICA ET MO- || nastica Disciplina collapsa
restau- || randa, pristinoque nitori || restituenda. ||**

Schulting, Cornelius

Coloniae Agrippinae, 1599

VD16 ZV 14233

Testimonia De Disciplina Ecclesiastica ex D. Bernhardo exerpta sparsim.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63372)

nis, fructus miseriarum, aut nutrimenta libidin
fecerat, &c. libr. 1. cap. 13. fastus & libido effe-
runt mutationem Reipubl. nam consularis po-
testas in decemuiros translata: lege libros octo
Saluiani de iudicio Dei, cap. 19.

TESTIMONIA DE DISCIPLINA
*Ecclesiastica ex D. Bernhardo excer-
pta sparsim.*

EST pudor adducens gloriam, est pudor addu-
cens peccatum.

Vnde cadent vel quod de latere Domini in pro-
fundum inferni.

Hic includitur iustitia in marsupio.

Ecclesia Domini vobis commissa est, vt dicamini
pastores, cum sitis raptores.

Paucos habemus eheu pastores, multos autem ex-
terminatores.

Vtinam sufficerent vobis lac & lana, sititis enim
sanguinem.

Quatuor necessaria sunt in his qui in Ecclesia Dei
presunt præ omnibus. 1. vt per ostium intrent. 2.
vt in humilitate se contineant. 3. auaritiam decli-
nent. 4. munditiam tam corde quam corpore ser-
uare studeant.

Quid prodest si Canonicè eligantur & non Ca-
nonicè viuant.

Non habitet in medio domus meæ qui facit su-
perbiam.

Fratres sic facit Iesus hodie eligens sibi multos
diabolos Episcopos.

Malè

Malè viuunt, & subiectos malè viuere volunt.

Quid est diabolus, ad Aquilonem sedem velle ponere, nisi superbum quempiam & impium super suos similes à charitatis calore, vel sapientie luce alienos principatum appetere vel adeptum tenere.

Episcopi huius temporis sine inestimabili gemitu dicendum non est auaritiam, quomodo declinent.

Archipræsbyter vt impleat saccum suum, tradit sanguinem iustum, vendit nempe adulteria, fornicationes, homicidia, incestus, periuria, sacrilegia, & vsque ad summum implet maticam suam. Ministri Christi sunt, sed seruiunt Antichristo, honorati incedunt de bonis Domini, cui honorem non deferunt.

Vnde eis est histrionicus habitus, meretricius nitor, regius apparatus, plus nitent calcaria quam altaria.

Intestina & insanabilis est plaga Ecclesie, & ideo in pace amaritudo mea amarissima.

Filios enutriui & exaltaui, ipsi autem spreuerunt me.

Spreuerunt & inualuerunt à turpi commercio, à negotio perambulante in tenebris, à turpi quaestu, à turpi vita.

Intuere quomodo incedunt nitidi & ornati, circumamicti varietate tanquam sponsa de thalamo suo procedens.

Illis exuberat rerum affluentia, congeries vasorum argenteorum & aureorum, mensarum luxuria, vestium splendor, vnde nisi de bonis sponsæ.

Non

Non pascunt gregem Domini sed maclant & deuorant, Qui deuorant plebem meam vt cibum panis. Comederunt Iacob, & locum eius desolauerunt. Ozeæ 4. c. Peccata populi comedent, quasi dicat peccatorum precia exigunt & pecantibus sollicitudinem non impendunt.

Quem dabis mihi de numero Episcoporum, qui non plus inuigilet subditorum euacuandis marsupijs, quam vitijs extirpandis.

Non sunt pastores sed traditores.

Successores omnes cupiunt esse imitatores patris.

Parum est pastoribus nostris, qui non seruât nos nisi & perdant.

Non parcent suis qui non parcent sibi perdetes pariter & pereuntes.

Ego cur verecunder dicere, quod ipsi non verecundantur facere.

Curritur passim ad sacros ordines & reuerenda quoque ipsis spiritibus Angelicis ministeria homines apprehendunt sine consideratione & sine reuerentia.

In illis ambitio imperat, auaritia regnat, dominatur superbia, luxuria principatus sed & iniquitas.

Bonitatem, disciplinam & scientiam doce me, quæ tria in solis filijs inueniuntur.

Disciplinam habeo in conuersatione, in operatione scientiam, bonitatem in intentione.

Qui per mala exempla seducunt populum, & inducunt in errorem, tanto sunt grauiores hæreticis quanto præualent opera verbis.

Quis

Quis obsecro lacorum auidius clericis quærit tēporalia, quis ineptius vitur acquisitis.

Da voci tuæ vocem virtutis consonet vita verbis.

Laici cum labore, sed clerici sine labore volunt possidere totum mundum.

Irreuerenter abutimini eleëmofynis pauperum.

De patrimonio crucis Christi non facitis codices in Ecclesijs, sed pascitis pellices in thalamis vestris, impinguatis, carnes adornatis equos phaleratis pectora & capita deaurando.

Dolor capitis in membra redundat, Capita populi sunt sacerdotes.

Languent prælati Ecclesiæ suæ in cupiditatibus suis.

Multis modis persequutus est diabolus Ecclesiam nunquam grauius quam hodie, sed nunquam fuit maior perditio Christianorum, nec liberior nec securior transgressio diuinorum mandatorum.

Amaritudo Ecclesiæ amarissima est hodie per prauitatem desideriorum.

Vos senatores estis orbis terrarum, diligite ergo iustitiam & disciplinam.

Ex 10. Epist. Bernhardi.

Hieremiæ 8. Nunquid qui cecidit non resurget, aut qui auersus est non reuertetur.

Pessima vitia virtutum pallient nominibus.

Sic mihi contingat semper beare amicos, id est, terrendo salubriter, non adulando fallaciter.

Scribo tantæ altitudini, dicite Pontifices in freno quid facit aurum.

Simonia mater est auaritiæ.

Cernitur in multis sacerdotibus vestium cultus pluri

pluri

plurimus, virtutum aut nullus aut exiguus.
Pontifex pontem utique seipsum facit inter Deum
& proximum.

Duo sunt præcipuè quæ bonam reddunt consci-
entiam, pœnitere de malis, & abstinere de malis,
id est, ut verbis loquar Gregorij, & commissa fle-
re, & flenda non committere.

Scholares pueri & impubes adulescentuli ad Ec-
clesiasticas promouentur dignitates.

Sap. 6. Iudicium durissimum his qui præsumunt, exi-
guo autem conceditur misericordia.

Labor, latebræ & voluntaria paupertas, hæc sunt
monachorum insignia, hæc solent nobilitare vi-
tam monasticam.

Ad monasteria nos nostra peccata compulerunt.
Me in quadam cella amore Dei & proposito æ-
ternæ vitæ includo.

Prouideatur morbidæ oui à proprio pastore.
Melius est ut scandalum oriatur quam veritas re-
linquatur.

In schola Dei disciplina exercenda.

Sarcinam curæ pastoralis depono.

Placuit tibi magis quies tua quam utilitas alie-
na.

Humilitas totius spiritualis fabricæ est funda-
mentum.

Silentium cultus iustitiæ est.

Abscindatur ut ouis morbida à grege, & putrida
membrum à corpore.

Auferatur malus ne malos generet.

Quem Deus negligit nemo potest corrigere. Ec-
cles. 7.

Melius

Melius est vt pereat vnus quam vnitas.

O si te vnquam in schola pietatis sub magistro Iesu merear habere sodalem.

Minimorum neglectus impedimentum est maximorum.

Ordo noster est esse sub Abbate, sub disciplina, sub regula.

Ordo noster est exerceri ieiunijs, opere manuum orationibus, vigilijs, studere silentio & super omnia excellentiorem viam tenere, quæ est charitas.

Sanitas capitis redundat in membra.

Insolentiæ clericorum mater est negligentia Episcopi.

Nullus iam mutire audet contra clericorum insolentiam.

Nouis morbis obuiandū est medicamētis nouis.

Inter Ecclesias Gallia profecto Lugdunensis hæctenus præeminuit, sicuti dignitate sedis, sic honestis studijs & laudabilibus institutis.

Contra Ecclesiæ ritum præsumpta nouitas mater temeritatis, soror superstitionis, filia leuitatis.

Fas, honestas, ius, religio, in nostris Episcopatibus perierunt.

Omnes appetunt libertatem, & fugiunt disciplinam.

Affectui nec leges imperant, nec principes dominantur.

Summum victoriæ genus diuinæ cedere maiestati, & auctoritati matris Ecclesiæ non reluctari, summus honor & gloria.

Non placent aspera quâuis salubria & recta, quia sunt amara & non sapiunt.

M

Malè

Maledictus qui reedificat ruinas Hiericho.

Regulares obseruationes lachrymosis precibus concupio.

Regularem ordino conuentum.

Quo grandius nomen, eò grandius scandalum.

Pasco verbo, pasco exemplo, pasco sanctarum fructu orationum.

Amos 5. c. Virgo Israel corruit, & non est qui subleuet.

Quid prodest paucis diebus regnare super terrâ, & regno calorum æterno priuari.

Honor absorbit intellectum.

Habet vera amicitia nonnunquam obiurgationem, adulationem nunquam.

Si rebus raritas precium facit, nihil in Ecclesia preciosius, nihil optabilius bono utliq̃ue pastore.

Honores & dignitates Ecclesiasticæ his debentur, qui eas dignè & secundum Deum administrare & velint & possint.

Ego plagis conscientia meæ nullum iudico commodatius medicamentum probris & contumelijs.

O utinam sciperes quæ Dei sunt, intelligeres quæ mundi sunt, prouideres quæ inferni sunt, profecto inferna horreres, superna appeteres, quæ sunt ad malum contemneres.

Ferro abscissionis vtendum est, ne vna ouis morbida totum gregem contamine.

Discipulus proficiens gloria est magistri.

Monasteriorum carceri mancipio me ipsum.

Renouandis moribus de operam.

*Hactenus ex diuersis Epistolis D. Bernhardi, deinceps ex lib.
de Consideratione ad Eugenium.*

Plaga recens dolore non caret.

Nihil tam firmum, quod neglectu & tempore nõ
obsolescat.

Solum est cor durum, quod seipsum non exhor-
ret.

Cor durum est, quod nec compunctione scindi-
tur, nec flagellis duratur, minis non cedit, pietate
non mollitur nec mouetur precibus.

Ad te de toto orbe confluunt ambitiosi, auari, con-
cubinarij, incoestuosi, sacrilegi, simoniaci & quo-
que istiusmodi monstra hominum, vt ipsius Apo-
stolica auctoritate vel obtineant honores Eccle-
siasticos vel retineant.

Ipsam fontem, id est mentem purificat confide-
ratio, deinde actus, regit affectus, corrigit exces-
sus, componit mores, vitam honestat & ordinat.

Igne scit zelus meus: Plena ambitionis Ecclesia.

Apostolis interdicitur dominatus: Apostoli &
Prophetę fortes fuere in bello, non molles in se-
ricis.

Monstruosa res, gradus summus, animus infimus,
ingens auctoritas & nutans stabilitas, lingua ma-
niloqua & manus otiosa, sedes prima, & vita ima,
sermo multus & fructus malus, vultus grauis &
actus leuis.

Vbi vnitas ibi perfectio.

Tene medium si non vis perdere modum.

Inter seculares nugę, nugę sunt, in ore sacerdotis
blasphemię.

M 2

Spiri-

Spiritualis homo omne opus suū trina quadam
consideratione præueniet, an liceat, an deceat, an
expediat.

Impunitas incuriæ soboles, insolentiæ mater, ra-
dix impudentiæ, transgressionis nutrix.

Malorum omnium prima parens incuria.

Forma hæc vestium est deformitas mentium, &
morum indicium est.

Petrus non processit aliquando vel gemmis or-
natus, vel sericis, non circumstrepentibus mini-
stris septus, non stipatus milite, nec tectus auro,
nec vectus equo albo. In his successisti non Petro,
sed Constantino.

Riuus quia fluit cauat terram, sic discursus tem-
poralium conscientiam rodit.

Multa nescias, nonnulla obliuiscaris, plurima dis-
simules.

Impunitas ausum parit ausus excessum.

Domum Episcopi decet honestas, decet mode-
stia decet sanctitudo, horum disciplina custos.

Summus Pontifex erit assertor veritatis, amicus
sponsi, baculus senum, bonorum gloria, Canonū
dispensator, Christianorū dux, Christus Domini,
Cleri ordinator, Doctor gentiū, Deus Pharaonis,
forma iustitiæ, fidei defensor, iudex viduarum, le-
gum moderator, lingua mutorum, malorum me-
tus malleus tyrannorum, magister insipientium,
miserorum spes, oculus cæcorum, orbis lumen,
paranymphus sponsæ, pastor plebium, pauperum
aduocatus, pietatis exemplum, refugium oppres-
sorum, regum pater, sacerdotum altissimus, sal-
terræ, sanctimoniæ speculum, tutor pupillarum,
virga

virga potentium, Vicarius Christi, vltor scele-
rum.

Principatuum moderamine & sapientia omnis
in terra principatus constituitur, mutatur, regi-
tur, transfertur.

Deus est accendens ad zelum.

Ex lib. de precepto & dispensatione.

Non est Abbas supra regulam: Spontanea me
regulæ professione submitto. Abbas mandatorū
cultor & vltor vitiorum. Omnes magistrum se-
quuntur regulam.

Perfecta obedientia legem nescit, terminis non
arctatur. Non paria manent discrimina dispares
culpas.

Secundum mensuram culpæ, excommunicatio-
nis extendatur mensura.

Nulla est culpa lethaliter criminalis, nisi quæ cō-
temptum superbiæ non euitat.

In omni obedientia sola damnatur impoeniten-
tia.

Præceptis instruitur vita contra peccatum, reme-
dijs restituitur post peccatum innocentia.

Regulam totam ad vnguem custodi.

Scandalum scndalo non bene emendatur.

Monasterialis disciplina meruit hanc prærogati-
uam, vt secundum baptisma nominetur.

De gradibus humilitatis.

Regulæ Dei non dissonat institutio Benedi-
cti.

Diuersis morbis diuersa conueniunt medica-
menta.

Pietas & humilitas spiritualia indumenta sunt.
Humilitas & charitas sunt charismata meliora.

Nullus ordo quicquam recipit inordinatum.
Ipsis illud Gregorianum respondeo. Melius est ut scandalum oriatur, quam veritas relinquatur.
Miror ut tanta inter monachos intemperantia in construendis ædificijs, lectisternijs, commestationibus & potationibus inolescere potuit.
Ecce parcitas putatur auaritia, silentium tristitia reputatur, sobrietas austeritas creditur.

Sic corpori seruitur ut anima negligatur.
O quantum distamus ab ijs, qui tempore Antonij exitere monachi.

Fercula ferculis apponuntur, & pro solis carnibus à quibus abstinetur, grandia piscium corpora duplicantur.

Quot modis sola ova versantur & vexantur, quanto studio euertuntur, subuertuntur, diminuntur, durantur, liquantur, & nunc quidem assa, nunc farsa, nunc frixa, nunc mixtim, nunc sigillatim apponuntur.

Sic Anthonius instituit, sic Basilius docuit, sic Macharius vixit.

Ordo noster primus fuit in Ecclesia, imò à quo coepit Ecclesia, quo nullus in terra similior angelicis ordinibus.

Religionis antiquæ non solum virtutem amissimus, sed nec speciem retinemus.

Ad magistrum respicit quicquid à discipulis delinquitur.

In san-

In sancto quid facit aurum.

Vitia carpens scio me offendere vitiosos.

Plus concupiscentia mundi quam substantia nocet.

Non vteritis cum Patriarcha Iacob altero claudicemus femore.

Clericus qui partem habet in terra, non habet partem in cælo.

Clericus si quicquã habuerit præter Dominum, pars eius non erit Dominus.

Pasce oves meas, non mulge seu tonde.

Qui Dominicum pascere gregem satagit, pascat tripliciter, exemplo conuersationis, fructu orationis, verbo prædicationis.

Fornicatores omninò audent agni immaculati sacras contingere carnes & intingere in sanguinem saluatoris manus nefarias, quibus paulò antè carnes proh dolor meretricis attrectauerant.

Ingerunt se in patrimonium Christi crucifixi, quæ sola ex omnibus hodie inueniuntur exposita.

Vniuersi in ordinibus Ecclesiasticis ceterisque ad sanctuarium pertinentibus, honorem quærunt proprium, aut diuitias aut voluptatem corporis.

Væ væ tibi clerice, mors in olla. Sumptus Ecclesiasticos gratis habere te reputas cantando, ut aiunt, prouenire tibi videntur, sed bonum erat magis fodere aut mendicare.

Non ditetur, non luxurietur, non superbiat, non extollat de facultatibus suis consanguineos

suos aut neptes, nec filias suas dixerim) nuptui tradat. Res pauperum non pauperibus dare par sacrilegij crimen esse dinoscitur.

Sanè patrimonia pauperum facultates Ecclesiarum & sacrilegia eis crudelitate furripitur, quicquid sibi ministri & dispensatores, non utique Domini & possessores ultra victum accipiunt & vestitum.

Nimis arduum est viuere angelicè inter homines: videas plerosque de Ecclesia de ignobilibus nobiles, de pauperibus diuites factos subito intumescere, pristinae obliuisci abiectiois, genus quoque suum erubescere & infimos dedignari parentes.

Pœnitudo sine correctione non proderit sicuti Sapiens ait: Væ tibi quicumque es qui deliberas redire ad lutum, redire ad vomitum.

Alligaturam refugiunt vulneris.

Non erubescō vulnerum ligaturam.

Circūcidimur nō vno membro sed toto corpore. A planta pedis vsque ad verticem non est sanitas in corpore Ecclesiæ.

Discretio mater virtutum est, & consummatio perfectionis.

De te Domine suppleo quod minus habeo in me. Duas alas habeat oratio nostra contemptum mundi, & afflictionem carnis.

1. hydria compunctio est. 2. Confessio. 3. elemosynarum largitio. 4. remissio iniuriarum. 5. Corporis afflictio. 6. obedientia præceptorum.

Prima hydria continentia castitatis est. 2. Ieiunium est. 3. labor. 4. vigiliarum obseruantia. 5. silen.

5. silentium, custos religionis & in quo est fortitudo nostra, 6. Disciplina est.

A timore enim tuo concepimus domine & parauerimus spiritum salutis.

Multi cum in sordibus sint sordescunt adhuc.

In Conuersione S. Pauli.

Coniurasse videtur contra te vniuersitas populi Christiani à minimo vsque ad maximum, à planta pedis vsq; ad verticem non est sanitas vlla, egressa est iniquitas à senioribus iudicibus vicarijs tuis, qui videntur regere populum tuum, non est iam dicere vt populus sic sacerdos, quia nec sic populus vt sacerdos.

Item heu Domine Deus quia ipsi sunt in persecutione tua primi, qui videntur in Ecclesia tua primatum diligere, misera eorum conuersatio, miserabilis plebis tuæ subuersio est.

Multi sunt hodie Antichristi prælati nostri magistri Ecclesiarum.

Septem sunt impedimenta, quibus à mandatorum Dei obedientia retardamur. primum impedimentum occupatio grauis necessitas huius miseri corporis. 2. vitium cordis. 3. prosperitas huius seculi. 4. aduersitas huius seculi. 5. ignorantia nostri est. 6. aduersarius noster. 7. periculum ex falsis fratribus.

Ieiunium non modò est extirpatio vitiorum sed & peccatorum abolitio.

Omnia quæ mundus amat crux mihi sunt, delictatio carnis diuitiæ, honores vanæ hominum laudes.

Licet multos frangat aduersitas, multò tamen

M 5 plures

plures extollit prosperitas, sicuti scriptum est. Cadent à latere tuo mille, à sinistro scilicet per quod signatur aduersitas & decē milia, id est, multo plures à dextris tuis. i. in quibus prosperitas designatur.

Quatuor gemmis virtutum cornua crucis ornatur, supereminetior est charitas à dextris obedientia, à sinistris patientia, in profundo radia virtutum humilitas,

Cuius vita despicitur restat vt prædicatio contemnatur. Indiscretio ipsa confundit vniuersa. Non ignoras quid lactis dulcedo, quid vini designet austeritas.

Communis voluntas charitas est.

Emenda sunt tria mentis aromata, affectus compassionis, rectitudinis zelus, & spiritus discretionis nummo propriæ voluntatis.

Lingua nihilominus aromata sunt, copia in exhortando, efficacia in persuadendo, modestia in increpando.

Habeat etiam aromata sua manus, continentiam in carne, misericordiam in fratre, patientiam in pietate. In corporum medicina prius purgationes adhibentur, deinde refectiones.

Quid odit aut punit Deus præter propriam voluntatem. Cesset propria voluntas & infernus non erit. Quæ modum sibi ponit humana cupiditas, Christus est verus legifer noster.

Omnia quæ de saluatore legimus, medicamina sunt animarum nostrarum.

Filij Adam parati ad honores & celsitudines graduum Ecclesiasticorum ipsis etiam angelicis humeris formidandas.

Vti

Vtinam saperent & intelligerent, ac nouissima prouiderent. In his verbis tria nobis commendantur intelligentia, prouidentia, sapientia. Hic est funiculus triplex quo trahimur ad salutem, ordinata conuersatio, fides deuota, rectum iudiciũ. Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, & qui nutriebatur in croceis amplexati sunt stercora.

Quinque lapidibus à vero Dauide. i. Christiano: Goliad, id est Diabolus percutitur. 1. verbum est comminationis. 2. dilectionis. 3. orationis. 4. Imitationis. 5. promissionis. 3. dies. 1. dies timoris. 2. dies pietatis. 3. dies rationis. 7. panes. 1. verbum Dei. 2. obedientia. 3. meditatio sancta. 4. oratium lachrymæ. 5. poenitentia labor. 6. iucunda vnanimitas socialis. 7. Eucharistia.

7. misericordia. 1. à multis peccatis custoditio. 2. miseratio Domini. 3. uisitatio cordis mei & immutatio. 4. poenitentis misericors susceptio. 5. continentis & emédatricis venia præstita virtus. 6. gratia promerendi. 7. spes obtinendi.

Mortaliū poenitentia.

Bonum seruat castrum qui custodit corpus suũ.

Dux strenuus militiæ spiritualis.

Carnali mancipior custodia.

Esaię 48. Infrenabo os tuum laude mea ne pereas

Ecclesiast. 1. Fili concupiscens sapientiam, conserua iusticiam & Deus præbebit illam tibi.

A mandatis enim tuis intellexi, psal. 118. Computru in stercore meo vt iumentum factus sum.

Equum indomitum flagella domant animã immitem, contritio Sp. & assiduitas lachrymarum

Fide.

Fidelis inuenior super pauca quæ accepi militia
meæ tempore, id est, super appetitus meos, quos
suscepi regendos.

De conuersione ad clericos.

Diuitiarum acquisitio laboris est possessio timo-
ris amissio plena doloris.

In duobus perfecta consistit iustitia vt propter
potentiam timeamus Deum, amemus ob bonita-
tem & proximum ob naturæ societatem.

Vera est illa sententia Contrarijs curantur con-
traria.

Tria sunt quæ sanctum faciunt hominem, actus
iustus, sensus pius, victus sobrius.

Arguit Deus mundum de peccato quod dissim-
lat, de iustitia, quam nõ ordinat de iudicio quod
temerè de se & alijs vsurpat.

Tribus modis prouidentur bona coram homini-
bus, actione, habitu, sermone. Tribus etiã coram
Deo affectione, cogitatione, intentione.

Quatuor partes corrumpit quadripartita pestis.
Oculos curiositas linguam loquacitas, manus
cradelitas, genitalia voluptas.

Quatuor genera sunt hominum ex quibus non ni-
si vnum est quod faciat bonum. Quidam sunt qui
Deum nec intelligunt nec requirunt, & hi mor-
tui sunt: alij intelligunt sed non requirunt & hi
impij sunt: alij requirunt non autem intelligunt
& hi fatui sunt, alij & intelligunt & requirunt &
hi sancti sunt.

Vigilet aduersus carnem vigor disciplinæ.

Salutis optimus thesaurus est timor Domini. B.

Gregorius ait. Qui virtutes sine humilitate con-

grega.

gregat, est quasi qui in ventum puluerem portat.

Angelis conciliare nos debemus per occulta signa, Deo per puritatem cordis, hominibus per apta opera. Occulta signa sunt gemitus, suspiria, vsus cilicij & cetera pœnitentiæ insignia, quæ Deo placent.

Quatuor sunt genera hominum regnum cœlorum possidentium, alij ad id compelluntur vt pauperes necessarii: alij furantur qui laudem humanam vitant, alij mercantur, qui dant pauperibus temporalia.

Alij violenter rapiunt qui relinquunt omnia & sequuntur Christum.

Duo sunt in quibus consistit nostra salus, iustificatio & glorificatio.

Quatuor sunt quæ impediunt Confessionem, desperatio, pudor, spes timor.

Quatuor esse dicuntur quæ nostræ deuotionis gratiam adaugent, consideratio peregrinationis, desiderium vitæ perennis, memoria peccatorum, recordatio pœnarum.

Triforme est exercitium electorum, assiduitas lectionis, austeritas ieiuniorum, instantia rationum.

In Cantica.

Ego infrenabo os tuum laude mea ne intereas. Ne intuitu faciarum tuorum nimiam incurras tristitiam, atque ita tanquam effrenis equus desperatus in præceps ruas & pereas.

Magna & rara virtus est profectò vt magna licet operantem magnum te esse nescias, & manifestâ
omni-

omnibus te solum latere tuam sanctitatem. Nomen Iesus excogitatum extinguit omnia peccata. Primò infundenda compunctio. 2. deuotio. 3. penitentiæ labor. 4. pietatis opus. 5. orationis studiū. 6. contemplationis otium. 7. plenitudo dilectionis. Prælati sibi commissis semper volunt esse formidini vtilitati raro.

Pauci profectò qui vtiliter, pauciores, qui & humiliter profunt. In terra sanctorum iniqua gessit & non videbit gloriam domini. Timeant clerici, timeant ministri domini, qui in terris sanctorum quas possident tã iniqua gerunt, vt stipendijs que sufficere debeât minimè contenti superflua, quibus egeni sustentandi forent, sibi impiè sacrilegeque retineant, & in vltus suæ superbix atque luxuriæ victum pauperum consumere non vereantur duplici profectò iniquitate peccantes, quod & aliena eripiunt, & sacris in suis vanitatibus & turpitudinibus abutuntur.

Esaiæ 30. Posuerunt me custodem in vineis,

Causa pugnandi inrentio corrigendi.

Vineæ Ecclesiæ. id est, fides populi.

Esaiæ 5. virtutes palmites vineæ.

Meliuscule custodio vineam,

Vineis Dominicis ingerentes.

Fures sunt & latrones, non cultores neque custodes

vos obseruatores ciborum, morum neglectores

Ministri Christi sunt & seruiunt Antichristo. Ho-

norati incedunt de bonis Domini cui honorem

non deferunt, pro huiusmodi volunt esse & sunt

Ecclesiarum Archidiaconi, Archiepiscopi, Deca-

ni, Episcopi, præpositi. Esaiæ 28. Ecce in pace mea

ama.

amaritudo amarissima amara prius in nece martyrum, amarior postea in conflictu hæreticorum, amarissima nunc in moribus domesticorum. Incestina & insanabilis plaga Ecclesie est. Quantum mali venit de ignorantia nostri. Ezech. 3. Recessit zelus meus à te ultra non irascar tibi. Cant. 46. In Ecclesia lectus in quo quiescunt claustra sunt & monasteria. Laquearia verò bene instituti clerici mansueti & disciplinati mores, riteque administrata officia. Ex regula nostra nihil operi Dei licet præponere. Discretio omni virtuti ordinem ponit, ordo modum tribuit & decorem etiam & perpetuitatem. Ordinatione tua perseverat dies, diem vocat virtutem. Discretio non tam virtus quam quædam moderatrix & auriga virtutum, ordinatrixque affectuum, & morum doctrix. Mala melioribus curabo corrigere artibus diluere lachrymis, punire ieiunijs cæterisque sanctæ laboribus disciplinæ.

Cohabitationem virorum & foeminarum in his, qui vouere continentiam, Ecclesia vetat, Cum foemina semper esse & non cognoscere foeminam, nonne plus est quam mortuum suscitare? Quod minus est non potes, & quod maius est vis ut credam tibi? Lectus tuus ad lectum eius in camera, oculi tui ad oculos eius in colloquio, manus tuæ ad manus eius in opere & continens vis putari? Longè plus nocet falsus Catholicus, quàm si verus appareret hæreticus. Ecclesia Dei sponsa est, studendum ergo ornatui. Sponsæ ornatus in bonis moribus, operibus & ordinibus consistit. Mali pastores sua quærunt diligunt numerata. Incedunt mundi & ornati, circumamicti varietatibus

tatibus tanquã sponfa procedēs de thalamo suo.

Exuberat illis congeries vasorum argenteorũ & aureorum, mensarum luxuries, rerum affluentia, vestium splendor de bonis sponfæ. Inde est quod inops nuda & pauper relinquitur facie exangui, hispida, inculta, miseranda. Propter hoc non est hoc tempore custodire, sed perdere, non est defendere, sed exponere, non est instituere sed prostituere, non est ornare sponfam sed spoliare, non est pascere gregem sed mactare & deuorare dicente de illis domino. Qui deuorant plebem meam vt cibum panis & quia comederunt & locum eius desolauerunt & in Osea. cap. 4. Peccata populi mei comedent quasi dicat peccatorum precia exigunt & peccantibus debitam sollicitudinem non impendunt.

Quem dabis mihi de numero præpositorum, qui non plus inuigilet subditorum marsupijs euacuandis, quam vitijs extirpandis.

Vbi qui orando flectat iram, prædicet annum placabilem Domino.

Leuiores loquimur grauiora grauius manet supplicium.

Sine causa tantum his vel illis immoramur, quia non audiunt nos, sed si literis forsitan mandentur ista quæ dicimus dedignabuntur, legere & si forte legerint mihi indignabuntur, quamuis rectius sibi hoc facerent, propterea relinquamus illos non inuectores sponfæ sed venditores, & inquiramus illos à quibus sponfa se inuentam loquitur. Et quidem virorum Apostolicorum sortiti sunt ministerij locum, licet non zelum.

Succes-

Succeffores omnes cupiunt effe imitatores pauci. O vtinam tam vigilēs reperirentur ad curam, quam alacres currunt ad Cathedram, vigilarent vtique follicite feruantes fibi creditam fidem, imò verò euigilarent, pro femetipfis nec finerent de fe dici, amici mei & proximi mei aduerfus me appropinquauerunt & fteterunt.

Iufta omnino querimonia, nec ad vllā iuftius, quam ad noſtram referenda ætatem. Parum eſt noſtris vigilibus quod non feruant nos, niſi & perdant. Alto quippè demerſi obliuionis ſomno ad nullum Dominicæ comminationis tonitruum expergifcuntur, vt vel ſuum ipſorum periculum expaueſcant. Inde eſt vt nō parcant ſuis, qui non parant ſibi perimentes pariter & peruntēs die ac nocte, id eſt, in vita & morte ſua. *ſaiæ 62.* Super muros tuos Hieruſalem conſtitui cuſtodes, tota die ac nocte in perpetuum non tacebunt, id de angelis dictum etiam accommodari ad Eccleſiæ præfectos poteſt. Qui mittit oues in pascua abſque cuſtode, paſtor eſt non ouium ſed luporum. Quærit anima verbum, cui conſentiat ad correctionem, cui conformetur ad decorem cui innitatur ad virtutem, cui maritetur ad fecunditatem, quo fruatur ad iucunditatem quo illuminetur ad cognitionē quo reformetur ad ſapientiam. Beata mens, quam ſibi totam vindicant ſapor boni, & odium mali.

Is animę decor eſt mentis ingenuitas follicita ſeruari cum conſcientia bonę famę integritatem. Eccleſia eſt ordinatiſſima & diſpoſitiſſima ciuitas. Quo maior diſtinctio eò maior directio. Vbi rigor ibi vigor.

N

Elee-

Eleemosynæ sunt correctio, consolatio, doctrina exhortatio, & vniuersa quæ ad commoda spectare videntur. Corruptunt bonos mores exempla mala. Quod si infatuati sunt Ecclesiæ principes, plebes vnde salientur.

Factus est sacerdos sicuti populus, vt licentius populus sicut sacerdos fiat.

Deus bone! quantæ sunt hodie filiæ Babylonis, Forensi iure plus vteris quam Ecclesiastico.

Bonum vulnus, de quo virtus egreditur.

Oculi Ecclesiæ Doctores sunt, crines plebes credentium, quid magis afficit, quam compositi crines. Melior est infirmitas Monachi quam secularis benefaciens: Fons Doct. hactenus auditores.

Præpropere satis & proteruè nimis ad Ecclesiæ properatis honores: Custodes ciuitatis doctores sancti scripturæ interpretes.

Graue & onerosum satis est pallium cura animarum & administrandæ necessitatis sollicitudo. Dedisce Babylonis filia esse, barbaros depone mores, Auris zeli audit omnia.

Pulcherrima mulierum est Ecclesia quæ singulorum animarum pulchritudo est.

Thre. 4. Candidiores Nazaræi eius niue nitidiores, lacte rubicundiores, ebore antiquo, sapphiro pulchriores. Denigrata est super carbones facies eorum. Non leuiter ad perfectionis culmen attingitur, sed paulatim virtutum gradibus ad apicem charitatis per violentiam peruenitur.

Virtus vult doceri cum humilitate, haberi cum amore, quæri cum labore.

Ego mihi præsum & mores compono, & memet-
ipsum

ipsum iudico, meipsum apud meipsum accuso,
sæpè etiam condemno nec impunitum dimitto,
& vitam ordino. Consuetudo est secunda natura.

Quid est virtus? filia rationis sed magis gratiæ.

Bona voluntas origo omnium bonorum & vir-
tutum. Mala voluntas origo omnium malorū &
vitiatorum. Hæc est hominis perfectio Dei simili-
tudo. Multi multa sciunt sed seipfos nesciunt.

Alios inspiciunt & seipfos deserunt.

Illi irascitur Deus quem peccantem nõ flagellat.

Quem flagellando non emendat in futuro dānat.

Notitia peccati initium est salutis.

Nihil mihi contrarium est nisi ego ipse.

Si me non inspicio nescio me ipsum.

Accusat me conscientia, testis memoria oblecta-
mentum tormentum, ratio iudex, timor tortor,
voluntas carcer. Quotquot fuerunt oblectamen-
ta mala tot erunt tormenta dira in pœna, inde
punimur vnde delectamur.

Condigna satisfactio est mala facta corrigere &
correcta non reiterare.

Columbæ. 7. sunt. 1. bona voluntas. 2. memoria
beneficiorum Dei. 3. cor mūdum. 4. animus liber.
5. spiritus rectus. 6. rationalis animus. 7. Illumi-
natio animi. Bona conscientia est, quæ præterita
peccata punit & punienda committere refugit.

Liber Bernardi de Ordine vite & morum institutione.

Nunquam pertinaciter aliquid affirmes aut ne-
ges, sed sint tuæ affirmationes vel negationes du-
bitationis sale conditæ.

Sacerdotales viros quærimus, qui plures habe-
mus sacerdotes.

N

Ille

Ille summus melliflui oris Gregorius ait.

Quæ ad vsum accepimus vitæ, ad vsum conuertimus culpæ. *Gregorius.*

Qui cœlestis vitæ dulcedinem, quantum possibilitas admittit, perfectè cognouerit ea quæ in terris amauerat libenter cuncta derelinquit.

Vt clauus clauo expellitur, ita & praua bonis superuenientibus eliminantur.

Cui Christus dulcessit ei amarescit mundus.

Pennæ columbæ sunt perfecti in sancta Ecclesia.

Initiū salutis notitia peccati est 2. gradus est poenitentia. 3. gradus est dolor. 4. Confessio oris. 5.

maceratio carnis. 6. Correctio operis in apparatu 7. gradus est perseuerantia. vera est illa lenitentia. Qui cum emendare possit negligit, participat

se dubio procul constituit.

Septem gradus Obedientiæ. 1. obedire libenter. 2.

simpliciter. 3. hilariter. 4. velociter. 5. adimplere

viriliter. 6. humiliter 7. indefinenter.

Vbi prohi dolor reperiemus Episcopos, qui post

acceptam dignitatē in humilitate se contineant.

Malè viuunt & subiectos malè viuere volūt, diabolus ad aquilonem sedem vult ponere, superbus quispiam & impius super suos similes à charitatis calore vel sapientiæ luce alienus principatum appetit vel adeptum tenet. Animarum

nec casus reputatur nec salus. Sunt de Christi patrimonio nimis increassati, impinguati, dilatati.

Archipræsbyter ad summum implet manticam suam. Est eis histrionicus habitus, meretricius negotiorum apparatus. Aurum in calca rib. aurum in frenis & cellis. Plus nitent calcaria quam al-

caria

garia. Ecce in pace mea amaritudo amarissima.
Intuere quomodo incedunt nitidi, & ornati circumamicti varietate tanquam sponsus de thalamo suo.

Ex sermone ad Pastores in Synhoda congregatos.

Speculū vestrum est sanctum Euangeliū. Quantam dignitatem contulit vobis Deus, quanta est prerogatiua ordinis vestri? prætulit vos Imper. & regibus, prætulit ordinem vestrum omnibus ordinibus (vt altius loquar) prætulit vos angelis & archangelis thronis & dominationibus. Multi sunt Catholici prædicando qui sunt hæretici operando. In frenis in sellis quid facit aurū. In vestimentis tantus ornatus? In cibis tam superfluus apparatus. Quis obsecro laicorum auidius querit temporalia, & ineptius vitur acquisitis. Consonet vita verbis. Sicut populus sic & sacerdos, sicut laicus sic & clericus. Clerici sine labore volunt possidere totum mundum. Irreuerēter abutimini elemosynis pauperum. De patrimonio crucis Christi non facitis codices in Ecclesijs, sed pascitis pellices in thalamis vestris, impinguatis carnes, adornantis equos phalerantes pectora & capita deaurando lapides sacæuarij. i. sacerdotes. Dolor capitis in membra redundat.

Capita populi sunt sacerdotes. *Esaia. I. c.*

Omne caput languidum. & omne cor mærens.
Languent prælati Ecclesiæ in cupiditatibus suis.
Propriam matrem euiscerant vt se pariant in honorem. Ideo dant vobis elemosynas & primitias suas, vt vestris precibus & meritis propitietur eis Deus vt introducantur ad illum.

Senatores estis orbis terrarum.

De manu Domini accipio duplicia tempo. & spirit. Duplex est dominium prælatorum, habent enim clauēs Ecclesiæ habent & regalia, quia domini sunt urbium & oppidorum.

Quod datum est prælatis in adiutorium factum est illis in scandalum.

In Floribus Bernardi. lib. 2. cap. 22. De modo corrigendi siue corrigendi per Disciplinam. Totus li. 3. in Floribus per 30. capita est de statu prælatorum. ca. 4. De zelo prælatorum. ca. 5. De pietate prælatorum in disciplina. c. 7. de sollicitudine prælatorum. c. 9. Quod obediendum prælato. ca. 12.

Quod periculosè viuitur sine magistro. cap. 13.

Quod non sit vnus meriti socialiter viuere & vtiliter præesse c. 20. De quorundam prælatorum crudeli ardore dominandi. ca. 22. Quod confiderato labore prælatorum minus placet horum. ca.

24. De acceptione personarum. c. 25. Quod ira & nimia pietas subuertunt iudicium. cap. 14. Quo-

modo prælatus inuitatur à Deo ad animas intruendas. ca. 15. Quid cauendum prædicatori.

Cap. 23. De periculo prælatorum.

Cap. 16. Quomodo securè prædicetur.

Ca. 27. De peruerfitate quorundam prælatorum.

Ca. 28. De prælatis qui vsurpant sibi prælatione.

C. 29. Quod persequutio discernat mercenarios à pastoribus.

Cap. 30. De duro iudicio prælatorum.

Ex Floribus lib. 4.

Cap. 1. De infinita ambitione clericorum.

C. 2. de promotione iuuenū ad Eccles. dignitates.

Cap.

Cap. 3. De clericis qui peruerso ordine quaerunt beneficia Ecclesiastica. (Eccl. habent

ca. 4. De Clericis qui malè deseruiunt ea quæ ab

c. 5. De Clericis qui male expèdunt redditus Eccl.

Cap. 6. Quod Clerici nullius sint ordinis.

Cap. 7. De impudencia clericorum.

Cap. 8. De insolentia clericorum.

C. 9. Quomodo à singulis generib. quod delectas vsurpent clerici.

Ca. 10. De abominatione clericorum.

Cap. 11. Admonitio ad ipsos vt se corrigant.

Cap. 12. De periculo clericorum.

c. 13. De peruersitate quorundã cleric. & religios.

Ca. 14. De intemperantia Monachorum.

Cap. 15. De delicatis cibis Monachorum.

Cap. 16. De nimio poru.

Ca. 17. De pretioso habitu. (Abbatum

C. 18. De superbis religios. c. 19. De negligentia

Ca. 20. De ornamentis Monasteriorum. ca. 21. De scripturis & picturis Monasteriorum.

Liber 5. Florum de virtutibus est.

Ca. 12. de Disciplina. c. 35. De correptione. ca. 11. de obedientia. Li. 6. de peccatis & vitijs. Li. 7. de duplicibus. ca. 28. De duobus in quæ diuiditur monasterialis obseruatio. cap. 29. De duobus in monasterijs obseruandis. ca. 30. De auctoritate præcipientium & qualitate præceptorum. ca. 13. De neglectu & contemptu mandatorum. cap. 33. De duplici homine nouo & veteri. c. 43. Quod duobus modis debet se quis irreprehensibilem exhibere coram Deo & hominibus. ca. 44. de duplici conuersione exteriori & interiori. c. 27. De duobus in consilijs necessarijs.

Ex Floribus 8. Libri.

Cap. 31. De triplici modo reuertendi ad Dominū.
 Cap. 32. De sobrietate, iustitia, pietate.
 Cap. 33. De triplici vigilia, operum, cordium verborum.

Cap. 35. De iustitia, pace, gaudio spirituali.

Cap. 37. De tribus necessarijs prælato.

Cap. 38. De triplici modo subiectionis.

Cap. 39. De 3. metis obedientiæ.

Cap. 40. De 3. gradibus obedientiæ.

C. 46. De triplici modo viuendi in cōgregatione.

Ca. 52. De 3. in quibus consistit summa spiritualis.

Cap. 68. De 3. vinculis, quibus Deo astringimur.

Cap. 77. De 3. quæ faciunt sanctum hominem.

Ex Floribus lib. 9.

Cap. 3. De quatuor diebus poenitentia.

Ca. 24. De 4. rotis curris spiritualis.

Ex Floribus lib. 10.

Cap. 4. De septem impedimentis quæ nos retrahunt à mandatorum obseruatione.

Cap. 5. De diuersis obstaculis quæ nos separant a Dei voluntate.

Cap. 6. De diuersis impedi. diuinæ gratiæ.

Cap. 20. *Continet Miscellanea & Varia ex Diuersis.*
 Tertull. in libro de patientia. O seruum illū beatum cuius emendationi Dominus instat, cui dignatur irasci, quem admonendi dissimulatione non decipit. Et Augustinus in Psalium 98. Illi Deus irascitur, quem peccantem non flagellat. Nam cui verè propitiusest, non solum donat peccata ne noceant ad futurum seculum, sed etiam castigat, ne semper peccare delectet.

Augu.

Augustinus contra epist. Manich. quam fundamē-
talem vocant cap. i. tom. 6. Etsi sint diuersæ tum
corporis nostri, tum animi (quæ à Deo per varios
inferuntur castigationes) illæ tamen omnes in
hac vita medicinæ potius sunt ad resipiscentiam,
quam damnationes ad exitium.

Augustinus libr. i. de sermone Domini in Monte
sub initium.

Carissimi seruemus Dei mandata, in simplicitate
innocentiam, in charitate concordiam, modestiã
in humilitate, diligentiam in administratione, vi-
gilantiam in adiuuandis laborantibus, misericor-
diam in fouendis pauperibus, in defendenda ve-
ritate constantiam, in disciplinæ securitate cen-
suram, nec aliquid ad exemplum bonorum fa-
ctorum desit.

Hieronymus tom. 7. Comment. in Psal. 19. fol. 23.
In potentatibus salus dextræ eius. i. Potentatibus
sanctæ Ecclesiæ, quibus salus facta est per Chri-
stum, quia est dextra eius, id est Dei patris, quia
habet Ecclesia ligandi & soluendi potestatem.

Idem Hieronymus tom. 7. Com. in Psal. 88. Si au-
tem derelictus. Quod derelictores legis iudicio-
rum oblitores, prophanatores iustificationû man-
datorumque transgressores, in virga, id est, in dis-
ciplina Dei corripiantur, & misericordia diuina
non auferatur, illud ostenditur vt nullus sine spe
recuperationis ab Ecclesia arceatur, quia sicut se-
ueritas diuina terret arguente iustitia, ita pietas
reparat moderante clementia.

Augustinus in libr. de Pastoribus cap. 5. Collecta
in signis pro peccatis delendis huc pertinet. Parce

Domine parce peccatis nostris. & quamuis incessabiliter delinquentibus continua poena debeat, praesta quaesumus, ut quod ad perpetuum mereatur exitium, transeat ad nostrae correctionis auxilium & tentationem, quam pro peccatis nostris cognoscimus super nos praualere, te miserante sentiamus cessare. Disciplina in persecutionibus expeditior. Tertullianus in libr. de fuga in persecutionibus. Saluianus Massiliensis Episcopus libr. 2. de Prouidentia, & alijs passim in locis ait foelicitatem nimiam nos reddere peiores, at miseriam & afflictionem nos bonos efficere, ideoque Deum bonos semper affligere & castigare ut meliores fiant. hoc argumentum versat lib. 1. 2. 3. & passim in lib. de Prouidentia.

Ambrosius tom. 2. lib. 2. de uocatione gentium ca. 10. Dum in hoc corpore uiuitur, nullius negligenda est correctio, nullius desperanda est reparatio. Leo in sermone de Quadragesima, quae legitur in Dominic. 2. Quadrag. iam ait seuerius & rigidius disciplina uirtutum exercenda, eliminanda & abradenda omnia uitia.

Ioannes Diaconus in uita Gregorij lib. 3. c. 1. Perit utique reuerentia, adimitur disciplina, quia qui culpas debuit emendare committit, & nefaria ambitione honorabilis sacerdotij ducitur in deprauationem censura.

Gregorius Magnus ca. 8. & 9. lib. 2. Irrigatio cessat ubi arbor radices egit. Et quod non ualet sacerdos efficere per Doctorum sermonem (ait Isidorus) iam potestas hoc debet implere per disc. terrore. Strenuum magisterium causat bonum discipulum
& dat

& dat profectum, & vbi disciplinæ rigor, ibi & religionis vigor. Mater insolentiæ & dissolutio- nis impunitas est excessus in Roseto Monburnus. Olim disciplinabantur per grauissimas & arctif- simas pœnitentias, pro minutissimis etiam excef- sibus, vt patet ex SS. Patrum & Columbani pœni- tentialibus.

Christiani æquè licentia disciplinæ gaudere de- bent ac Philosophi. Pammelius in Indice in Ter- tull. 86. 572. T. 141. 572. P.

Disciplinæ neglectus index est peruersæ doctri- nę. Pammelius ibid. 401. 276. vsque 286. T. 444. 276. vsque 445. 286. P. in voce Hæretici in medio. Pudi- citia haberi potest si natura præstruxerit, si disci- plina persuaserit, si censura compresserit. Pam- melius in indice Tertul. 1195. 2. T. 1214. 2. P.

Pammelius in indice in Tertullian. T. Theatra. Theatra Veneris sacraria renascentia, censores sacri destuxerunt moribus consulentes, quare Pompeius cum arcem illam omnium turpitudi- num destruxisset, Veneris ædem supposuit. 253. 98. 99. 100. 101. T. 268. 98. 99. 269. 100. 101. P. Ibidem ve- laminis disciplina. 373. 127. &c. T. 381. 127. &c. P. ibi- dem de castigatione retentorum. 373. 134. 135. 136. T. 381. 134. 135. 136.

Gregorius. Qui fuit stultus in culpa, sapiens erit in pœna.

Augustinus in sermonibus de diuersis, serm. 2. de duabus piscationibus periclitata duo nauigia multitudinem piscium significant, quia per multi- tudinem, quam erat collectura Ecclesia, pericli- tatura erat disciplina.

Bernar-

Bernardus super Cantica serm. 42. Volo mihi irascaris pater misericordiarum, sed illa ira qua corrigis deuium, nõ qua extrudis de via. Illud tua nobis benigna animaduersio parit hoc formidolosa nutrit dissimulatio in floribus lib. 7. c. 57.

Bernardus in sermone de Coena Domini. Prosperitas animum relaxat à disciplina, & hoc est prosperitas in pijs ad disciplinam, quod ignis ad ceram, quod radius ad niuem vel glaciem.

Idem sermone 20. super Cantica: Zelum tuum inflammet caritas, informet scientia, confortet constantia, sit feruidus nec careat disciplina.

Bernardus in lib. de gratia & libero arbitrio. Vitur Deus in salutem suorum irrationabili & insensibili creatura tanquam iuuento aut instrumento, quæ iam expleto opere nusquam erunt. Vitur rationabili creatura sed maleuola quasi virga disciplinæ, quam correpto filio in ignem proijcet tanquam sarmentum inutile.

Augustinus in libro de bono perseuerantiæ. c. 20. citante Caluino libr. 3. cap. 23. §. 13. de æterna Dei prædestinatione pie differendum, vt sub piæ vitæ disciplina fideles contineantur, & salubris ac seuera instar medicinæ adhibenda est correptio.

In Pontificali in Ordine suspensionis.

Quia defectus nostri temporis antiquam non patitur canonum manere censuram, eligentes potius de misericordia quam seueritate reddere rationem Idcirco vitam tuam penitus agnoscentes & meliora & saluti viciniore de te verosimiliter expectantes, de misericordia quæ superexaltat iudicium, poenam relaxamus.

In Pontificali de Scrutinio serotino antiquo.

Exhibeatur subiectis cum mansuetudine disciplina, cum discretione correctio. Iram benignitas mitiget benignitatem scelus exacuet, & ita alterum ex altero condat, vt nec immoderata vitio vltra quam oportet affligat, neque iterum frangat rectorem remissio disciplinae. Itaque boni dulcem prauis asperum sentiant correptorem. In qua videlicet correptione hunc esse ordinem noueris obseruandum, vt personas diligas & vitia persequaris, ne si aliter agere fortasse volueris, transeat in crudelitatem correctio, & perdas per irremissam iram, quos emendare per discretionem debueras. Sic enim vulnera conuenit abscindere, vt non facias vlcerari, quod sanum esse videtur, neque si plus quam res exegerit, ferrum incisionis impresseris noceas cui prodesse festinas. Neque dicimus quod in te delinquentibus non te ostendas vltorē & vitia nutrire permittas, sed hortamur vt in iudicio semper misericordia misceatur, vt possis cum Propheta fiducialiter dicere. Misericordiam & iudicium cantabo tibi Domine. Sit in te pastoralis pietas amabilisque dulcedo, & secundum canonicas regulas seuera discretio, vel vt innocenter viuentes leniter foueas, & inquietos perfidosque feriendo a prauitate cōpescas. Nil prodest obedientia humilibus, si non obesset contemptus contumacibus.

Ex eodem Pontificali.

Disciplina excom. & absoluit. 198. Edictum ante Synhodum qualiter viuere debeant. 189. Disciplina suspensionis, reconciliationis, restitutionis
sacro-

sacrorum ordinum. 191. Disciplina reconciliandi
 apostatam, Schismaticum, hæreticum. 199,
 De ordine visitandi Parochias. 203. Disciplina ex-
 pulsionis publicè pœnitentium ab Ecclesia in fe-
 ria 4. Cinerum. 236. Disciplina reconciliationis
 solennis pœnitentium. 238. Disciplina in Anathe-
 mate relaxando & ibi forma. 197. Disciplina de-
 gradationis omnium & singulorum ordinum.
 191. 193. Disciplina depositionis verbalis Clerico-
 rum. 1. 2. Depositi Clerici destitutio. 192. Ordo ex-
 communicandi & absoluendi. 196. Bernardus in
 2. parte epist. c. 84. in Floribus, lib. 3. c. 1. Tria pasto-
 ri & omni Prælato conueniunt, Bonitas, discipli-
 na, scientia. Bonitas attrahit, Disciplina corripit,
 Scientia pascit. Bonitas amabilem, Disciplina mi-
 rabilem, Scientia docibilem reddit.
 Idem super Cantica serm. 23. Prælati prodesse ma-
 gis studeant quam præesse. Habeat caritas zelum,
 sed adhibeat pro tempore modum seueritas. Cen-
 sura quidem nunquam remissa, intermissa tamen
 plerunque plus proficit. Vigor iustitiæ semper
 feruidus sed nunquam præceps. est in Floribus li.
 3. c. 4. rursus in Floribus lib. 3. c. 5. ex serm. 23. super
 Cantica de pietate materna Prælatorum. Discite
 matres subditorum vos esse non Dominos. Stu-
 dete magis amari quam metui, & si interdum se-
 ueritate opus est paterna sit non tyrannica. Ma-
 tres fouendo patres vero corripiendo exhibeatis.
 Quibus quæso habebis diligentiam disciplinæ, si
 indisciplinatos vel fugaueris, vel fugeris. vide i-
 bidem latius in Floribus. li. 3. c. 7. de sollicitudine
 Prælatorū etiam agitur de disciplina in Floribus
 lib.

lib. 3. ca. 13. De summa disciplinæ est egregium caput in Floribus lib. 3. c. 19. De superfluo habitu sacerdotum. & c. 20. De quorundam prælatorum crudeli ardore dominandi. In Florib. l. 3. c. 27. Contra Prælatos negligentes disc. non extirpantes vitia. In Floribus li. 6. c. 19. ex lib. de consideratione. *Veraxio dat intellectum auditui. Verum est si nimia non fuerit: Nam si sit nimia non planè intellectū dat, sed contemptum.* In Florib. li. 8. c. 52. ex serm. de Apostolo Petro & Paulo. *Vtinam saperemus ad præsentis vitæ moderationem, vtinam intelligamus ad præteritæ correctionem, vtinam deuota in Deum fide prouideamus, vt fœlicem habeamus ipso miserante consummationem.*

De Ecclesiastica disciplina, degradatione & excommunicatione.

Augustinus lib. 3. contra literas Pelagiani c. 37. 38. & c. 4. lib. 3. ibidem.
 De Censuris Ecclesiasticis epist. 107.
 De pœna Ecclesiastica epist. 54. ad Macedonium.
 Vide etiam epist. 75. de Anathemate & excommunicatione, & an quis possit excommunicari ob alterius peccatum. Quod in Ecclesia nulla sit maior pœna excommunicatione, c. 15. l. de Corrept. & grat. August. ad Casulanum 86. habetur in ca. quisquis. ii. q. 3. O di verbis Apostoli serm. 18. *Quisquis mentis cuiuslibet potestatis veritatem occultat, aut disciplinam non administrat & iustitiam, irâ Dei super se prouocat, quia magis timet hominem quam Deū.* Bernard. epi. 256. ad Eug. *Non est fortis vir cui nō crescit animus in ipsa rerū difficultate.*
 D. Haymo Halberstattenensis lib. 8. Historiæ sacræ.
 Interea

Interea nonus decimus annus erat Imperij Diocletiani, & incipit fieri persecutio in Christianos ab eo proxima iusto siquidē Dei iudicio & necessaria correctione, cū iam multa libertate, multa indulgentia, vitiati sunt mores nostrorum & disciplina Ecclesiarum corrupta, dum fides nostra per diuersa dogmata scinditur & ob id vilescit, dum prælati & rectores, & duces populi humilitatis Christianæ & synceritatis obliui aduersum se odijs & contentionibus inflammantur.

Nimia laxitas disciplinæ est vna causa cur non proficiamus in clero & religione: sicuti enim serpens non in foramine lato, sed arcto veterem pellem deponit & se innouat; sic in monasterio illo mores seculares non deponuntur nec proficitur, vbi quisque secundum voluntatem suam viuere permittitur. Strenuum magisterium bonum causat discipulum & dat profectum, & vbi disciplinæ rigor ibi est religionis vigor. Mater insolentiæ & dissolutionis impunitas est excessus. In Roseto exercitiorum Ioannis Momburni in eruditore exercitiorum. Alphabeto 8. ibidem Alphab. 9. Pertria Si, So. vi. Carthusia, manet in vi. Silentium, Solitudinem & Visitationem.

Gregorius in homilia super euangelium. Simile est regnum cælorum thesauro abscondito. Quicquid iuueniliter hilarescit, in mente censura disciplinæ coerceat, vt dum sponte temporalia fugitis, æterna cum gaudio facilius capiatis. In officio Ecclesiastico de D. Hieronymo correxit, statum totius mundi populi & cleri iuxta scripturæ sacræ normulas.

O dig.

Lancilottus li. 2. tit. de vita & honestate prælatorum. §. 2. & ab improborum. & §. 3. cū leuitate. & §. 4. præterea de officio Episcopi in corrigendo. Modus peccata redarguendi. c. si sacerdos 2. de officio Ordinarij. vide lib. 3. Methodi cap. 8. q. 8. reg. 57. cum seqq.

Ne Clerici à correctione sui prælati ad laicos confugiant cauetur. 21. qu. 5. in princip. cum seqq. & 11. q. 3. c. si quis præbyter.

Quæ de virgine Ecclesia adhuc in corrupta dicuntur, quæ tamen postea fuit corrupta apud Duræū lib. 7. contra Vithakerum, ea non ad fidem sed ad mores & disciplinam pertinent. vide isto lib. 7. plura de priorum temporum incorrupta disciplina: tempore Constantini Magni, cū nimium opibus Ecclesia cresceret. audita est vox puto Angelica in aere venenum in Ecclesiā effusum esse. In vita S. Cuniberti vel in Sequentia Officij. Spiritalis disciplinæ, sanctitatis, doctrinæ norma factus plebibus.

De correctione per Archidiaconum Lancilottus li. 1. tit. de officio Archidiaconi. c. corrigenda & tit. e. f. ibidem & de officio Archipræsbyteri. tit. IC. in Scholijs.

In vniuersa Morali philosophia, gradu 9. cap. 52. lib. 13. ab initio vsque ad finem de vtilitate correctionis Piccolominæus.

Lancilottus lib. 1. tit. de sacerdotibus in inferiori gradu cōstitutis. §. præbyterum autem b. qui sub nullius Episcopi disciplina dicuntur acephali. in glossa ibi.

Qui non debito loco reprehendit offendit. c. denique gl. dist. 3.

O

Cune-

Cunerus in tractatu de Indulgentijs fol. 37.
 Vetustis PP. cognite fuerunt Indulgentia vt ex
 Augustini epist. 180. Cypriano l. 3. epistolarum e-
 pistola. 15. 16. 18. & sermone de lapsis perspicuum
 est, sed tamen eas parcius vsurpabant propter vi-
 gentem tunc Ecclesie disciplinam.

Nisi esset in Ecclesia correctio & correctio pe-
 riret tota religio citat id Bellar. ex August. in lib.
 de gratia & lib. arbi.

Lancilottus l. 3. folio 210. tit. de Appellationibus.
 §. Et ideò nec regulares cum pro aliquo excessu
 corrigendi fuerint contra regulam prælati sui vel
 capituli Disciplinam appellabunt, sed quod sibi
 pro salute iniungitur, humiliter suscipient. nota-
 tur in glossa si appellarent, non euaderent notam
 transgressionis obedientie. Abbas in cap. breui.
 de Iureiurando.

Alia foret ratio si excederetur nodus in illis coer-
 cendis vt habetur latè in c. 3. e. vide in eodem tit.
 fol. 707. §. Rursus ex Concilio Trid. sess. 13. in 1. de-
 creto Litera H. Nam in causis visitationis & cor-
 rectione ab Episcopo, seu illius in spiritualibus
 vicario generali antè definitiua sententiam ap-
 pellatur.

Lancilottus lib. 5. fol. 205. Qui in multis offendit
 pœnæ multiplici subdatur, vide glossam, si lex
 noua inducat nouam pœnam, non censetur ab-
 rogare veterem sed potius accumulare. Flos ar-
 boris virtutum disciplina, & in fine Professorij
 virtutum in Roseto Spiritualium meditationum,
 ex Hugone in li. de arca Noæ. Denunciationis fi-
 nis est correctio. Lancilot. l. 4. ti. 1. fol. 217. c. lit. a.

Disci-

Disciplina & correctio non odij sed amoris est. sic S. Stephanus Actor. 7, cap. corripiebat & reprehendebat acerrimè Iudæos, & pro iisdem tamen ex charitate orabat. Fulgentius lectione 5. ad S. Andream hoc egregiè tractat. in sua homilia.

Non debet ultra progredi pœna quam repetiatur delictum ad dist. 1. in gloss. ad verba ius generale. De disciplina Prælati 45. dist. cùm beatus.

Tom. 1. Bibliothecæ sanctæ, fol. 456. de iniusta eacommunicatione. tom. 2. Bibliothecæ SS. Patrum Reuelationes Methodij de corrupta disciplina ac moribus nouissimorum temporum. to. 3. Bibliothecæ SS. Patrum. fol. 599. Gildæ sapientis præbyteri. Correptio acris in nobilitatem & plebem Britaniæ fol. 578. eiusdem in ordinem Ecclesiasticum grauis correptio. fol. 599. Præclare S. Leo SS. Patrum venerabiles sanctiones eos demùm sacris administrationibus idoneos censuere, quorum omnis ætas à puerilibus exordijs vsque ad perfectiores annos per Discipline Ecclesiasticæ stipendia cucurrissent. c. miramur. 61. distinctione. Gabriel Palæottus in lib. de Consultationibus Consistorij, Contraria contrarijs euranda. Contrarijs remedijs etiam inordinationem venialem esse reparandam.

Correctio duplex, alia ex charitate, alia ex iustitia. Dorrectio vt est actus iustitiæ non est intermittendus, licet nullus emenoationis fructus sequatur, In eodem lib. de Consistorij Consultationibus idem Palæottus. Emédatores seu correctores longè ab ijs erratis abesse oportet, quæ ab alijs quærunt propulsare: Gregorius Nazian. in Apol.

de fuga. Plutarchus in li. de discrimine adulatoris & amici, ne alioqui eis obijciatur: Medice cura te ipsum, sic & in consistorio fiet, cum continget agi de Discipl. Ecclesiastica restituenda, pulchrè Prosper Aquitanicus. Sumptuosus dapibus & crudis non potest laudare abstinentiam, quam calcat. Vitio cupiditatis addictus cupidus non potest dissuadere amorem pecuniæ, atq; ita de alijs Junior annis potest esse moribus & discipl. conspicuus, vt Thobias fuit. De disciplina castigatrice necessitate Lensæus Belliolanus in Præfatione lib. de vnica religione retinenda, & agit de disciplina regum & principum contra hæreticos, tum in lib. prænominato, tum in li. contra libertatem conscientia, tum in libr. de sui ac Christianæ Reip. contra impium inuasorem defensione. D. Bernardus in libro de Præcepto & Dispensatione. Regulares nanque terminos, etsi sæpè dereliquerit non euadit, qui censuræ, quæ ex regula est. disciplinam non subterfugit. Pars siquidè regulæ est regularis correctio, & in eo reperitur non solùm bonæ vitæ instructio, sed etiam emendatio prauæ. Inueniuntur in ea præcepta obedientia & inobedientia remedia, vt ne peccando quidem à regula recedatur, ex regula nanque emendatur crimina. Horat. Quid mores sine legibus proficiunt vani. Oleum vino admiscendū, ac vitæ emendationis dulcedo manna adiungenda. Gregor. 20. Moral. & in c. disciplina dist. 45. Exhortatio eadem non congruit omnibus, sed quæ alijs officit, alijs prodest. Driedo in lib. de captiuitate & redemptione humani generis folio 342. aliter admo-

admonendi sunt homines delicati ad pœnitentiam, aliter miserabiles & pauperes non habentes in hoc mundo quod delectet, idem ibid. & folio 351. & fol. 347. De utilitate timoris & disciplinæ ad participandum fructum passionis Christi idem ibid. fol. 349. 350. 351. 352. 355. 340. 357. Pulchrū est ibi esse miseriam vbi fuit culpa. Driedo folio 108. Putare homines sceleratos non metu supplicij ad meliorem vitam coercendos, est contrariū omnium Doctorum & Orthodoxorum Patrum sententijs. Driedo fol. 361. In fine operum D. Bernardi tract. exstat de Morum institutione & ordine vitæ, aliàs de Disciplina puerorū & Correct. Morum eiusdem tractatus de conuersione ad clericos, ca. 31. & c. 13. Sermonum ad Milites templi.

Plura vide in Durando in Scrutinio Ordinandorum, in Speculo pio Spiritualium per varia capita, latè in Summa vitiorum & virtutum Peraldi, in Compendio IC. Francisci Gratiani, Hermetem Letmatium libr. 7. de restauranda religione, Albertum Pighium Controuersia 3. de Ecclesia de necessitate Disciplinæ, Prosperum Aquitanicum lib. 1. de Contemplatione per quatuor priora cap. D. Thomm & Aegidium Romanum in libris de Regimine Principum, Baronium to. 4. fol. 506. 508. 598. 267. 409. 373. 574. 501. 633. 634. 448. 48. 49. 77. 85. 451. 432. 433. 434. 435. 386. hæc & alia multa in fine l. 1. prætermiffa sunt, vt omiffa Præfatio ad Sereniffimos Principes Bauericos posset inferi, illa autem præclara multa & pulchra quæ ob Præfationem interpositam exempta sunt, attingam in libris de Politia contra Caluinistas.